

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ВЕРТИКАЛЬНИХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ

Лапін А. В., здобувач

Постановка проблеми. Діяльність сучасних компаній здійснюється в умовах дії факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, яке швидко змінюється. Це зумовлено процесами глобалізації, економічної інтеграції, а також науково-технічним прогресом. Успіх діяльності підприємства за такої ситуації багато в чому залежить від ефективності взаємодії з іншими компаніями на різних стадіях створення і просування продукту або послуги до кінцевого споживача, тобто від ефективності вертикальної інтеграції. У цьому контексті постає питання про умови входу підприємства до інтеграційної структури або її створення з максимальної ефективністю. Відтак, актуальності набуває проблема інформаційного забезпечення структуроутворюючих процесів вертикальної інтеграції.

Аналіз останніх досліджень. Питаннями аналізу інформації з погляду систем управління, кібернетики, теорії інформації займалися Н. Вінер, Дж. Ф. Нейман, У. Ешбі, К. Шеннон та інші. На початку 40-х років американський інженер і математик К. Шеннон створив математичну теорію, яку його послідовники називали теорією інформації, а критики стверджували, що це швидше теорія передачі інформації. Приблизно в той же час з'явилися праці засновника кібернетики американського вченого Н. Вінера. Нова точка зору на проблеми управління, обробки і передачі інформації дала могутній поштовх розвитку засобів обробки інформації.

Питання щодо вирішення проблеми ефективного інформаційного забезпечення аграрних підприємств неодноразово порушувалися такими вітчизняними вченими-економістами, як О.А. Баранов, М.Ф. Безкровний, М.Ф. Кропивко, І.М. Криворучко, М.І. Лобанов, П.Т. Саблук, О.В. Ульянченко, В.В. Самсонова, В.П. Ситник, В. С. Пономаренко та ін.

На сучасному етапі розвитку процесів вертикальної інтеграції з точки зору інформаційного забезпечення викликає зацікавленість інституціональна теорія, згідно якої в якості одиниці аналізу використовується транзакція, а не товари або послуги. Підприємство розглядається не як виробнича одиниця, а як структура, що керується [0]. В неоінституціональній теорії, що розвиває ідеї інституціоналізму, підприємство являє собою мережу довготривалих відносин (зв'язків), які об'єднують виробничі та інформаційні фактори в єдину організаційну структуру.

Відомий теоретик менеджменту Пітер Друкер висловив таку думку: «Топ-менеджмент тільки починає розуміти справжні можливості інформації. Але ми вже в змозі

визначити у загальних рисах основні складові інформаційної системи, необхідної підприємству. У найближчому майбутньому доведеться мати справу з принципово іншими організаціями (назвемо їх «модифіковані корпорації»), і ми все ясніше бачимо інформаційні концепції, на яких вони будуть будуватися. Ланки «економічного ланцюжку» керівники повинні сприймати як єдине ціле, щоб навчитися ефективно керувати витратами» [2].

Гострі питання інформаційного забезпечення процесів вертикальної інтеграції окреслює й економічна школа Московського державного університету ім. Ломоносова: «Функціонування ринків у вирішальній мірі залежить від того, наскільки економічні агенти володіють інформаційним ресурсом, тобто інформацією про ринок, умови угоди, товар тощо. Складність полягає у тому, що кожному учаснику доступні лише обмежені джерела отримання та обсяг інформації» [3]. Тому вертикальний інтеграційний процес вирішує і проблеми володіння інформаційними ресурсами, тобто дає можливість інтегрованої структури позбавитись проблеми асиметричності інформації.

Об'єкти та методика досліджень. В економіці роль нервової системи відіграють інформаційні потоки. Їх порушення призводять до збоїв як у роботі конкретного підприємства, так й всієї галузі сільського господарства. Без достовірної, повної та своєчасної інформації неможливо ефективно керувати будь-яким господарським процесом. Отже, об'єктом дослідження є процес організації інформаційного забезпечення створення вертикальних інтеграційних формувань в аграрному секторі економіки.

У ході досліджень використані такі методи, як абстрактно-логічний (дослідження напрямів та мотивів структуроутворюючих процесів вертикальної інтеграції), статистико-економічний (дослідження цілей здійснення автоматизованого обміну даними), розрахунково-конструктивний (виявлення перспектив створення інформаційних систем підприємств).

Результати досліджень. В даний час одним з найбільш поширених є підхід до інформації як до об'єднувального знання, що дозволяє розглядати її як економічний ресурс. Але статус економічного ресурсу припускає його обмеженість. Проте властивість обмеженості зовсім не притаманно інформації в загальному розумінні. Це положення пояснюється можливістю безмежного тиражування інформації і високим ступенем мобільності інформаційних ресурсів. З іншого боку, інформація є обмеженим ресурсом, коли йдеться про її стратегічне або комерційне використання. Призначення інформаційного ресурсу - це взаємодія з компонентами матеріального виробництва, яка направлена, насамперед, на збут продукції та отримання економічного ефекту від господарської діяльності підприємства (рис. 1).

Інформаційні потоки мають великий вплив на організацію як структури підприємства, так і на структуру інтеграційного формування в цілому тому що оптимальна організація інформаційних потоків на підприємстві дає змогу значно скоротити транзакційні витрати. Інформативна організація інформаційних потоків при будь-якій формі вертикальної інтеграції дозволяє зменшити ймовірність виникнення економічних ризиків, пов'язаних з веденням фінансово-господарської діяльності.

Інформаційні потоки мають великий вплив на структуру інтеграційного формування, так як підприємство завдяки ним може отримувати інформацію, яка докорінним чином впливає на вкладання контрактів, збут продукції, об'єми виробництва. Дослідження інформаційних потоків - це перша складова запоруки вірної організації інформаційних систем всіх рівнів та категорій. Проте, незважаючи на численні розробки, залишаються невирішеними питання інформаційного забезпечення структуроутворюючих процесів вертикальної інтеграції. Це стосується критеріїв підбору партнерів з урахуванням їх релевантності, теоретичних та методичних засад створення системи управління інформацією в інтегрованої структурі, методологічних основ вертикальної інтеграції підприємств.

У широкому розумінні інформаційне забезпечення являє собою процес створення інформаційних умов функціонування системи, забезпечення необхідною інформацією,

включення в систему засобів пошуку, отримання, зберігання, накопичення, передачі, обробки інформації, організація банків даних [4].

Рис. 1. Взаємодія між компонентами технології виробництва продукції
Джерело: власні дослідження автора.

Створення будь-якої економічної структури повинно ґрунтуватися на всебічному вивченні зовнішніх та внутрішніх інформаційних потоків, які впливають на взаємодію елементів системи. При вертикальній інтеграції підприємств необхідно детально вивчити напрями та мотиви, якими керуються підприємства при створенні інтеграційної структури. Це надасть можливість адекватно оцінити додаткові ефекти та виявити можливі втрати від інтеграційних процесів. Напрями та мотиви структуроутворюючого процесу вертикальної інтеграції представлено на рис.2.

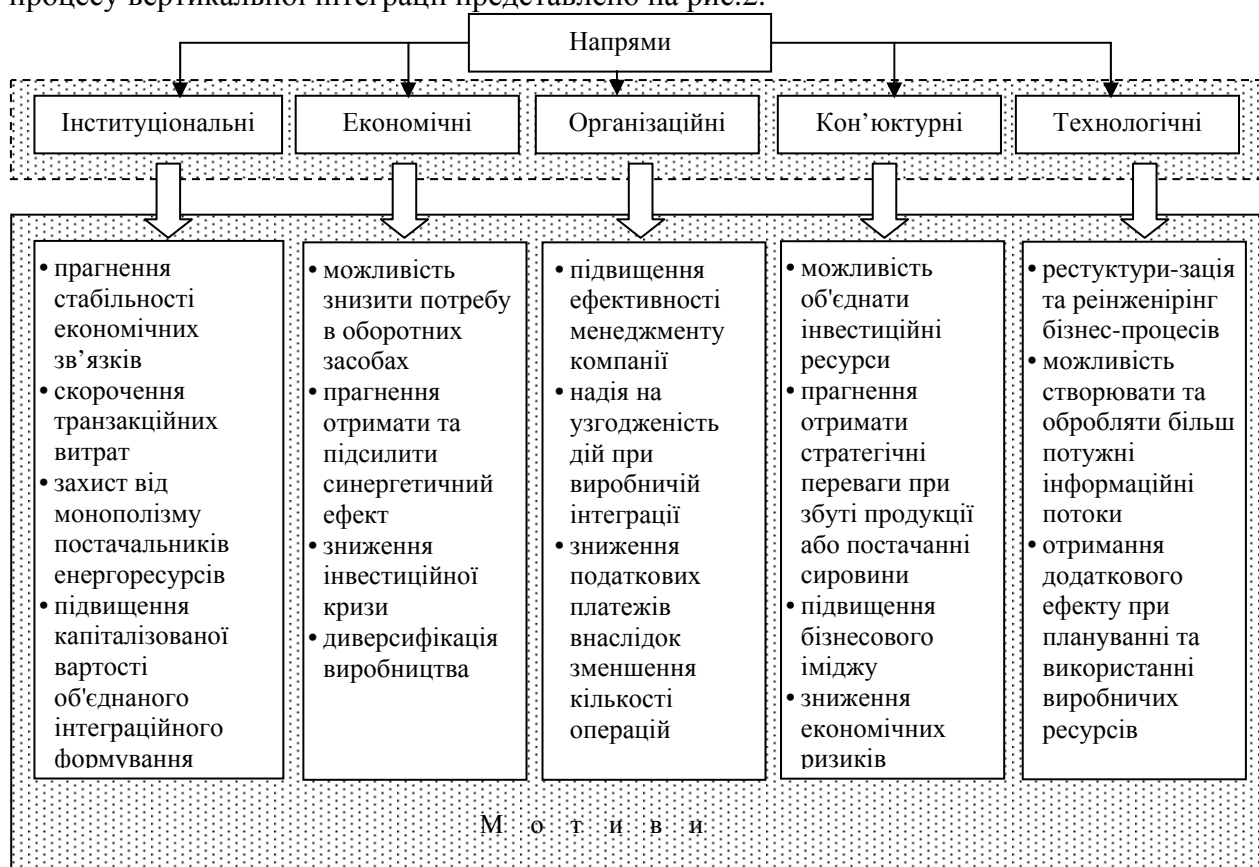

Рис. 2. Основні напрями та мотиви структуроутворюючого процесу вертикальної інтеграції.

Джерело: власні дослідження.

Структуруючий процес вертикальної інтеграції – організаційно-економічна діяльність, у результаті якої окремі операції (підприємства) з виробництва відповідного продукту трансформуються у загальну структуру, що керується, метою якої є об'єднання бізнес-процесів.

Висновки.

1. Інформаційне забезпечення структуруючих процесів вертикальної інтеграції – процес створення інформаційних умов організаційно-економічної діяльності, у результаті якої окремі операції (підприємства) з виробництва відповідного продукту трансформуються в загальну структуру, що керується, метою якої є об'єднання бізнес-процесів.

2. До характерних особливостей інформаційного забезпечення структуруючих процесів вертикальної інтеграції слід віднести: переосмислення значення, ролі та місця інформації в системі стратегічних активів компаній; цілеспрямоване вивчення напрямків та мотивів створення інтеграційної структури з метою побудови на підставі цього дослідження моделі інформаційних потоків.

3. Однією з найважливіших проблем інформаційних технологій є ефективне використання інформаційно-технологічного ресурсу підприємств. У цьому сенсі можна говорити про інтенсифікацію всіх процесів в інформаційну епоху. Збільшився темп діяльності, зросла швидкість ухвалення управлінських рішень, змінився інструментарій управління - ці зміни стали настільки глибокі і незворотні, що вони вплинули на всі процеси, які складають суть діяльності підприємства.

Таким чином, інформаційні ресурси з часом будуть мати все більший вплив на традиційні та індустріальні виробничі галузі, прискорюючи та інформатизуючи виробничий сектор економіки.

Використані джерела інформації

1. Williamson Oliver E. Transaction Cost Economics: An Introduction [Електронний ресурс] / Oliver E. Williamson – Режим доступу: www.economics-ejournal.org/economics/discussionpapers.

2. Друкер П. Енциклопедія менеджмента: пер. с англ. / Питер Друкер. – М. : Изд. дом "Вильямс", 2004. – 432 с.: ил.

3. Рой Л.В. Анализ отраслевых рынков: учебник / Л.В. Рой, В.П. Третьяк. – М.: ИНФРА-М, 2008. – 442 с.

4. Словарь экономических терминов [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.bank24.ru/info/glossary>.